

פרשת תצוה

צורה תעשייתית – תצוה

הקרב אליך את אהרן אחיך... לכהנו לי – מהו פהן?

השבת נזכה ב"ה, לקרוא בפרשת **תצוה**, שעיקר עיסוקה בהכנת בגדי הכהונה בעבור אהרן ובניו, הנבחרים לשמש ככהנים. מפרשת שמות, בה נולד משה רבינו, ועד פרשת "וזאת הברכה", החותמת את התורה, בסיפור מותו של משה איש האלוקים, אין לך פרשה בה לא זכר שמו של משה, למעט פרשתנו. תופעה זו מיוחדת במינה, מכיוון שאין המדובר בהעדר התייחסות אל משה רבינו, או בהתעלמות ממנו חלילה, כי אם להיפך. אם בשאר הפרשיות ההתייחסות אל משה היא בשמו, בגוף שלישי, כמו "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה", "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה" וכו', הרי בפרשתנו הגישה היא "חזיתית". הקב"ה כמו מדבר עם משה פנים אל פנים, בלשון נוכח, ואז אין צורך לנקוב בשמו של משה. בפרשתנו 101 פסוקים וכנגדם 101 התייחסויות אל משה בלשון נוכח, ובממוצע, התייחסות בכל פסוק. כדוגמא, ניתן לקחת את הפסוק הראשון של הפרשה, בו שלוש התייחסויות למשה, בגוף שני (מובלטות), "**וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמֹן זֵית זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד**".

יוצא איפוא שמשה "הסמוי", הוא לכאורה הדמות המרכזית בפרשתנו, הוא המוציא והמביא והוא המנהל את הכל. אך למעשה, במה עוסק משה לאורך הפרשה? משה מקבל הוראה אחר הוראה, כיצד להכין את "סביבת העבודה" הנדרשת לאהרן ובניו, הנבחרים בפרשתנו לכהונה, וגם הנחיות באשר להכשרתם לתפקיד, ולטקס משיחתם (הכתרתם ככהנים). מיהו איפוא "הגיבור" בפרשתנו, משה אליו מופנים הדברים, או שמא משה הוא רק "שר הטקס", ואהרן הוא זה שהכל סובב סביבו, ולכבודו ניתנות כל ההנחיות באשר לניהול הטקס? הכתוב מיטיב לתאר זאת בפסוק הבא, בצווי "נְעִשִׂית בְּגֵדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֲחִיךָ **לְכָבוֹד וּלְתִפְאֳרָת**". לכאורה, משה הוא בגדר "החייט" חלילה, המתבקש "לקחת מידות", כדי להכין בגדי שרד לבעל השררה?

הפסוק המרכזי הקושר בין משה ואהרן בפרשתנו הוא ציוויו של הקב"ה למשה, "**וְאַתָּה הִקְרַב אֵלֶיךָ אֶת אֲהֲרֹן אֲחִיךָ וְאֶת בְּנָיֹתָי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן לִי אֶהְרֹן נָדָב וְאֶבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתְמָר בְּנֵי אֲהֲרֹן**". ממבט ראשון, לשון הפסוק אינה ברורה די הצורך. ברור לנו שמדובר בקירובו של אהרן, ומדוע אם כן, מנוסח הציווי בלשון "**הִקְרַב**" – בבניין הפעיל, המשמש בעיקר להקרבת קרבנות, ולא "**קָרַב** את אהרן" למשל? אנו רואים בהמשך הפסוק שמטרת הקירוב היא להכשיר את אהרן לכהונה. **הַפְּהֵן** אמור הרי לשמש את הקב"ה, ולא את משה רבינו. אם כן, מן הראוי היה לכאורה שהקב"ה יאמר למשה "הקרב אלי את אהרן", ולא "**אֵלֶיךָ**"? כדי להיכנס בסוד העניינים עלינו לרדת לשרשם של התואר "**כַּהֵן**" והפועל "**לְכַהֵן**". כדרכנו נחפש אחר המופע הראשון של כל אחת מהמילים. הפועל "**לְכַהֵן**" מופיע לראשונה בפרשתנו, בפסוק שלעיל, מכאן ניתן להבין שפרשתנו היא הבסיס להבנת הכהונה, פעולתו של הכהן. לעומת זאת **הַפְּהֵן** הראשון המזכיר בתורה הוא "**מִלְכֵי צֶדֶק מְלֹךְ שְׁלָם**" (בספר בראשית), שאברהם אבינו נותן לו מעשר, עליו אומרת התורה "וְהוּא כַּהֵן לְאֵל-לְעֵלְיוֹן".

מהו **כַּהֵן** ומהי הכהונה? על דרך הפשט, **כַּהֵן** הוא אדם שקיבל על עצמו, או נתמנה כנציג הציבור, לשרת בקודש. נתמקד במהותו של **הַכַּהֵן** על פי תורת ישראל. אחד מתפקידי העיקריים של הכהן הוא הקרבת קרבנות לקב"ה, בשם הציבור או בעבור יחידים. מלבד הקרבנות, הכהנים ממונים על ניהולם ואחזקתם של המקדש וכליו. יש עבודות נוספות שעליהם לעשות במקדש, כמו עריכת הנרות במנורה, "**לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד**", מצוה המזכרת בפסוק הראשון של פרשתנו. בנוסף לכך מוטלות על הכהן מצוות רבות שניתן לכנותן "מצוות שבינו ובין ישראל". ביניהן: המצוה לברך את בני ישראל (מה שקרוי "ברכת כהנים"), תפילה ובקשה בעד כפרה לעם ישראל, טיפול בנגעים שונים (צרעת ועוד), שיפוט, הוראה ועוד. מדוע זכו אהרן ובניו בתפקיד זה, על כל הכבוד הכרוך בו, תואר העובר בירושה מדור לדור? חשוב לזכור כי מלכתחילה אמורה היתה משרה זו להתחלק "בשווה" בין כל שבטי ישראל, למשפחותיו. לכל בית-אב היה אמור להיות נציג בכהונה, כפי שמצווה הקב"ה לאחר יציאת מצרים, "**קֹדֶשׁ לִי כָל בְּכוֹר...**". הבכורות הזכרים מכל ישראל, אמורים היו להיות מקודשים מלידה, כלומר מופרשים למטרה זו, של עבודת הקודש. משחטאו כל שבטי ישראל, למעט שבט לוי, בחטא העגל, העביר הקב"ה את התפקיד לאהרן ולבניו ("המיטב" שבלוויים).

מדוע קרוי **הַכַּהֵן** בשם זה דוקא, וכיצד באים בו תפקידי לידי ביטוי? ומחדש הרש"ר, שהתואר **כַּהֵן** הוא משרש **כ.ו.ג.** קביעה זו קשה במקצת, שהרי אנו מוצאים בתורה הטיות רבות של השרש **כ.ה.ג.** בבניין פעיל, מלשון **לְכַהֵן**, כמו בפרשתנו "**וְאֶת אֲהֲרֹן וְאֶת בְּנָיֹתָי אֶקְדָּשׁ לְכַהֵן לִי**"? הרש"ר סובר כנראה, שהשרש **כ.ה.ג.** נולד "בהיזון חוזר" מהתואר **כַּהֵן** כדי לציין שימוש בתפקיד **כַּהֵן**. אך כיצד מגיעים מ-**כ.ו.ג.** ל**כַּהֵן**? לאן נעלמה האות ו', ומאיפה צצה האות ה' שבאה במקומה? אנו רואים תופעה דומה בשמות עצם נוספים כמו **כַּהֵן**, ששורשה **כ.ו.ג.** ה**כַּהֵן** היא ה"מתווכת" שבין היד ובין האצבעות, היא האמצעי "**המתבונן ומבין**" של היד, מעין "איש הביניים", כי בלעדיה כל האצבעות כאילו משותקות. נסו לתאר לעצמכם תפקוד שוטף עם יד החסרה **כַּהֵן**, החל בפעולות כמו שימוש בסכום, כתיבה בעט, ספירת שטרות, רכישת כפתורים וכו', וכלה בלחיצת יד פשוטה. ידוע על מקרים בהם הפתרון לאנשים שאיבדו את **כַּהֵן** ידם, היה קטיעה בניתוח של אצבע אחרת, פחות חשובה, וחיבורה למקום הגדם, **כַּכַּהֵן** חדשה. אולי ניתן להביא כדוגמא פשוטה יותר להחלפת האותיות, את התואר **מַהֵל**, שבא משרש **מ.ו.ל.** אם נשוב עתה לשורש **כ.ו.ג.**, נגלה שנגזרות ממנו מילים רבות המאפיינות את תפקידי הכהן. המילה **להכין** למשל (כהן=הכין בחילוף אותיות). תפקידו של **הַכַּהֵן** במהותו, הוא להכשיר את האדם ולהכין אותו למילוי תפקידו בעולם, בצורה **נכונה**, כך שיעשה את רצון קונו. בהקרבת הקרבנות אמור **הַכַּהֵן** המשמש כשליח, לקרב את שולחיו לקב"ה. לשם כך עליו למלא תפקידו ב**כוונה כנה** וטהורה, לשם שמים.

גם אם לא נאמץ את קביעתו של הרש"ר באשר לשרש המילה **כַּהֵן**, ונבחר בדרך הפשטנית יותר, לפיה השורש הוא **כ.ה.ג.**, עדיין ניתן למצוא בו ביטוי נרחב לתפקידיו של הכהן. הפעם נעשה זאת באמצעות הצירופים השונים של שתיים מתוך שלש האותיות של המילה **כַּהֵן**. נפתח בצירוף השני, שתי אותיות הקצה של המילה **כַּהֵן** היוצרות את המילה **כָּן**. מילה זו מייצגת את נכונותו של **הַכַּהֵן** להיענות (אמירת **כָּן**) לכל הפונה אליו. מאידך, מייצגת המילה **כָּן** את הכנות, החשובה מצידו של **הַכַּהֵן** ואת ההקפדה

הנדרשת ממנו באשר ל**נכונות** דבריו. אחת מהמשמעויות הנוספות של המילה '**כָּן**', היא '**כך**', תיאור האופן והצורה בה נכון לפעול, כפי שמורה הקב"ה למשה "כֹּל אֲשֶׁר אֶנִּי מְרַאֶה אוֹתְךָ אֶת תְּבִנֹת הַמַּשְׁכָּן וְאֶת תְּבִנֹת כָּל כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂה". הצירוף השלישי של שתי אותיות מהמילה '**כָּהֵן**', הוא '**יְהוּ**'. מעניין שגם למילה '**הוּ**' משמעות של '**כָּן**', אך יש בה צד נוסף ומיוחד. היא משמשת להצגת האמת, אך בצורה של תמיהה ושאלה, כמו התמיהה שמעלה משה בפני הקב"ה השולח אותו לדבר עם פרעה, "**הוּ** בְּנִי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמְעֵנִי פְּרַעֲהוּ, וְאֵנִי עֹרֵל שְׁפָתַיִם?!". משמעותה של '**הוּ**' היא בגדר '**הרי**', '**הלא**' (=האם לא), כלומר "**האם לא** כך וכך...?!", שאלה שהתשובה עליה אמורה להיות '**כָּן**'. תפקידו של הכהן להורות, אך גם להוכיח את הפונה אליו, אם באמצעות הרגש ואם באמצעות ההיגיון, בהצגת העובדות, כדי להביא את השומע לידי מסקנות נכונות.

ומה עם הצירוף הראשון? אם נתבונן במילה '**כָּהֵן**' מצד הפנימיות, נראה כי היא פותחת באותיות '**כָּה**', המזכירות לנו את המצוה של ברכת כהנים, הפותחת ב- "**כָּה** תְּבַרְכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם...". האם לא ניתן היה להביע את הציוויו ללא המילה '**כָּה**'? ננסה להתחקות אחר שורשיה של המילה '**כָּה**'. משמעותה הפשוטה היא 'כך', אלא שמדובר במשהו שלא ניתן לכמת או להגדיר בצורה פיזית בלבד, אלא במשהו שיש בו גם צד המושפע מהפנימיות. תפקידו של הכהן הוא **להאיר** לעם ישראל את הדרך **ולהורות** לו כיצד נכון לנהוג, כיצד להתקרב אל הקב"ה, **כָּה**! יש רמזים רבים שכמו מלמדים על אופיה הרוחני והמואר של המילה '**כָּה**', ונתייחס לחלק מהם. ביום השישי לבריאת העולם, בא' בתשרי (ראש השנה), נברא האדם. אם נחזור חמישה ימים לאחור, ליום הראשון, נגלה כי האור נברא ב-**כ"ה** באלול. אם נפתח בספר בראשית ונחפש אחר המופע הראשון של המילה '**אור**' נגלה כי מדובר במלה ה-**כ"ה** (העשרים וחמש) בתורה. כאשר אברהם אבינו לוקח את יצחק בנו לעקוד אותו בארץ המוריה, הקב"ה אינו נוקב במקום מדויק. התורה מספרת לנו ש"**וַיֵּשֶׁא אֲבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרְחֹק**". אברהם וגם יצחק רואים את האור הרוחני בראש הר המוריה, אור הסמוי מעיניהם של נערו. ואז אומר להם אברהם "**שְׁבוּ לָכֶם פַּה עִם הַחֲמוֹר וְאֵנִי וְהַנֶּעֶר נִלְכָּה עַד כָּה**". אם נמשיך ונחשב את ערכה של האות האחרונה במילה '**כָּהֵן**', האות '**נ**' (=50), נקבל פעמיים '**כ"ה**', ובסה"כ מסתכמת המילה '**כָּהֵן**' לשלוש פעמים '**כ"ה**', כמו לרמז על ברכת כהנים, הקרויה גם "הברכה המשולשת בתורה" בשל היותה מורכבת מ-3 פסוקים רצופים (כל פסוק ברכה בפני עצמה).

נסכם בכך שהנביאים (למעט משה רבינו) היו פותחים את נבואותיהם במילה '**כָּה**', בבואם לתאר במילים את מה שראו וחשו ברוחני. לכן אולי פותחת פרשתנו במצוה המוטלת על אהרן ובניו, "**לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד**". מצוה זו מופיעה עוד לפני שהתורה מזכירה את דבר בחירתם לכהונה. דבר זה יכול להעיד על מהותה הרוחנית של מצוה זו, שכמו אינה כפופה למגבלות של הזמן (הסדר הכרונולוגי), והיא מ"על לזמן". ראשי התיבות **נ"ר** משמשים בקבלה, לציון החלקים הנמוכים שבנשמה, **נפש ו-רוח**. וציוויו זה כמו רומז על אחריותם של הכהנים, למצבו הנפשי/רוחני של כל יהודי, על חובתם לפעול **בתמידות לעלייה** רוחנית אצל צאן מרעיתם. תפקיד זה של הכהן כמורה דרך, כמלמד תורה וכשופט מוצא את ביטויו במקומות רבים בתורה, בהם אנו מצויים לפנות אליו בשאלות ולפעול על פי הוראותיו. על תפקידו החשוב של ה**כָּהֵן**, ועל הפוטנציאל הרוחני שלו, ניתן ללמוד מדברי הנביא מלאכי "כִּי שָׁפְטִי **כָּהֵן** וְיִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה וְיִבְקְשׂוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלְאָךְ הִ' צָב-אוֹת הוּא".

כאשר ה**כהנים** עולים לדוכן לקיים מצוות ברכת **כהנים**, הם מברכים קודם לעשייתה, "ברוך אתה... אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לברך את עמו ישראל באהבה". לפי הפשט, כוונת הברכה היא שעליהם לבצע את פעולת הברכה באהבה, מכל הלב ובכוונה טובה. אך אם נתבונן מזווית אחרת נראה לכאורה, שניתן לפרש את המילים כאילו הקב"ה ציווה אותם לברך, דהיינו להשפיע ולתת לעם ישראל. ומה בעיקר, עליהם להשפיע על עם ישראל? אהבה, אהבת ישראל פשוטה, שמהוה בסיס גם לאהבת הבורא ולקיום מצוותיו. ונראה, כי לא זו בלבד שאין מדובר בחלופות הסותרות זו את זו, אלא, כאשר אדם מרעיף אהבה אמיתית על חברו, אי אפשר שאהבה זו לא תביא לתולדות בנפשו של החבר, אי אפשר שחברו לא יידבק ב"שפעת" של "אהבת ישראל".

כעת יכולים אנו להתייחס על קצה המזלג ללשון הכתוב "**וְאִתָּה הַקָּרֵב אֵלֶיךָ אֶת אֶחָיו**", שכמו קושר את **הקירוב להקרבת קורבן**, כאילו במעשה **הקירוב** של אהרן יש משום **הקרבה** מצידו של משה. משה עלול היה לראות עצמו נפגע מכך שלא "זכה" לכהונה לדורות. ומקדים הקב"ה כביכול "תרופה", למה שאינו בגדר "מכה" כלל. "**וְאִתָּה**", אתה משה, הינך בגדר **ו'** החיבור המחבר ביני ובין עם ישראל. אלא שמדרגתך כה גבוהה, עד שאינך יכול לשמש כמורה רוחני ביומיום, לכל השכבות בעם ישראל. לשם כך עליך להאציל ממה שבך לאהרון ובניו, ע"י קירוב אליך, קרוב למתך, עד כמה שניתן. ומתוך כך יקרבו אהרון ובניו, בתגובת שרשרת, את בני ישראל אליהם. ואולי על דרך חסידות, ניתן לראות בשימוש במילה "**הַקָּרֵב**" מעין רמז דווקא בעבורנו, כמו לומר לנו **שקירוב אמיתי, כרוך בנכונות מצידנו להקירוב קורבן לשם כך**, ולו משהו, ממה שנראה לנו כטובות הנאה פרטיות שלנו. משה רבינו עומד לו בבדידות מזהרת בראש הפסגה, והוא נקרא **לקרב** אליו את אהרון אחיו. לוי אנחנו במקומו, אפשר **שלפחות** היו חולפים במוחנו הרהורים שונים, על הפער שעלול להצטמק, על שכתוצאה מכך אנו עלולים לבלוט פחות, ועל כך שאחרים עלולים לחלוק עימנו את מקומו. משה מוכן לשמש כמטרה להטפת מוסר, מצידו של הקב"ה כביכול, כדי שאנו זכה לקבל את המסר. אך חשוב גם להבין, שלאמיתו של דבר אין בכך משום **קרוב**, כי כאשר אני **מקרב** אלי משהו מבניו של הקב"ה, הנמצא "נמוך יותר" בסולם, אני זוכה בכך גם **לקרב** את עצמי לקב"ה, ובעצם אפשר לומר אפילו, שאני **מקרב** את הקב"ה אלי.

דבר חסידות

חסיד אחד שבניו הגיעו לגיל חינוך, חיפש בעבורם מלמד. המליצו לו על מלמד אחד, אך החסיד סירב לקחתו, באמרו שהנהגתו החסידית של הלה, אינה תואמת את הרמה שהוא דורש בעבור ילדיו. בא אותו מלמד לאותו חסיד וניסה לשכנע אותו: "ינכון, אני עדיין לא חסיד אמיתי, אבל כמובן, אתן לילדיך את החינוך הנכון, שהרי אני באמת רוצה שתלמידי יגדלו להיות חסידים אמיתיים". ענה לו החסיד: "הרי זו בדיוק הצרה, שכן, הם ילמדו ממך ובסופו של דבר יהיו כמך, כלומר, שגם הם ירצו באמת, כמך, שאחרים יהיו חסידים, ובכך תבוא לידי ביטוי כל חסידותם (הם יסתפקו בכך)".

שבת שלום ומבורך

חחחחח

אם ברצונך קבל את הגיליון ישירות, במייל או המסרון, אנא פנה אל hhananme@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.